

Ljubezen do domovine

■ **Branka Roškar**, prof. geografije in teologije, je učiteljica geografije na OŠ Radlje ob Dravi.

Dobro je, da učencem podajamo različne vrste strokovnega znanja, da jih strokovno opremimo za življenje, a po končanem formalnem izobraževanju ne bodo vsi fiziki, matematiki, šoferji, trgovci ... Bodo pa vsi bolj ali manj aktivni državljani; kakšna bo naša država, bo odvisno od naše ljubezni do domovine, zato jih moramo opremiti tudi s to ljubeznijo.

Domoljubje

V zadnjih letih se veliko pogovarjamo ali poslušamo o beguncih, migrantih, prebežnikih, tujcih ... Med ljudi se je naselilo kar precej strahu in nezaupanja. Zakaj strah? Kaj nam bodo storili?

Mediji so sprva večinoma poročali o muslimanskih beguncih in ne afganistanskih, sirskih ali iraških. Zanimivo. Njihova opredelitev je bila verska in ne etnična. Predstavljeni so bili kot ljudje z značajem: vedo, kdo so, kaj je njihova vera, kakšne so njihove navade, kaj se od njih pričakuje, poznajo svoje korenine, kateremu narodu pripadajo in kakšen je njihov cilj.

Ali lahko za Slovence kot narod trdimo enako? Pomanjkljivi odgovori se kažejo v premajhnem zavedanju lastnih korenin. Imamo jih v dolgi skupni zgodovini, bogatem narodnem izročilu, pa naj bo to pesem, ples, pisana beseda, domača obrt, običaji, vera. Slovenci imamo svoj obraz: imamo svoj jezik, svojo državo, narodne simbole, imamo velike ljudi, ki so svetu dali bogato znanje.

Zygmund Bauman je zapisal, da življenje brez identitete v sodobnem človeku rojeva strah in tesnobo.

Prav ta problem pripadnosti in narodne identitete opazimo, če se le malo sprehodimo po spletu in preberemo kakšen komentar v forumih, ki se odprejo pod članki na temo domoljubja. Še posebej se opazi nepoznavanje pojma domoljubje, ki ga večina povezuje s političnim delovanjem in strankarsko pripadnostjo, kar je sicer nujni sestavni del države.

Slovar slovenskega knjižnega jezika domoljubje predstavi kot ljubezen do domovine, torej do dežele, v kateri se je nekdo rodil ali

pa v njej prebiva. Država pa je organizirana politična skupnost, ki ima na prostorsko omejenem ozemlju suvereno oblast, je zapisano v SSKJ.

O domoljubju bi se lahko veliko naučili od izseljencev ali naših zamejcev. Kako to, da tam nekje na drugi celine, nekaj tisoč kilometrov stran tretji, četrti rod potomcev še vedno ve za rodno Slovenijo? Zanimive so besede Slovenke, ki se je v Avstralijo preselila leta 1952: »Nam je dala Avstralija življenje, nam je dala kruh in ji moramo biti hvaležni za to. Zato, ker smo imeli priliko in vsi smo imeli pravice. Jaz rada rečem, da sem ponosna Avstralka, v srcu pa nosim Slovenijo. Imam dve domovini. Tiste ne moreš zbrisati, v kateri si bil rojen. Tisti, ki lahko to napravi, je pravi korenjak. Jaz tega ne bi mogla napraviti. Ampak zdaj živimo tukaj in je naša druga domovina« (Toplak, 2011: 77). Skozi njene oči lahko razumemo domoljubje vseh tistih učencev priseljencev, ki so bolj ali manj prostovoljno zapustili svojo domovino in sedijo v naših učilnicah.

Miro Haček izpostavi štiri lastnosti, ki naj bi jih imel nekdo, ki je domoljuben:

- strpnost: osnovna vrednota, na kateri naj bi temeljila strpnost do drugega, je samospoštovanje;
- narodni ponos: samozavesten in prepričan o svoji enkratnosti;
- ozaveščenost: poznavanje sebe in lastne zgodovine omogoča, da je človek narodno ponosen;
- spravljenost: domoljubje temelji na narodni kohezivnosti.

Kdo je odgovoren?

V literaturi zasledimo, da domoljubje ni

prirojeno, temveč privzgojeno. Torej, kdo je odgovoren, da bodo odraščajoči mladi gojili pozitivna čustva do domovine? Starši so kot primarni vzgojitelji tisti, ki otroku lahko dajo največ. Zelo hitro v ta proces vstopi tudi šola in učitelji s svojim odnosom do domovine, ki ga kažemo predvsem z vzgledom. Pomembno vlogo naj bi v osnovni šoli imela tudi državljanska in domovinska vzgoja ter etika. Na urniku je v 7. in 8. razredu, in to enkrat tedensko, torej v vsem osnovnošolskem izobraževanju skupaj 70 ur. Najmanj med vsemi obveznimi predmeti?!

Veliko učiteljev opaža podoben problem in veliko jih je, ki se trudijo učencem približati domovino z različnimi dejavnostmi in projekti. Ali ni cilj celotnega vzgojno-izobraževalnega sistema, da iz sistema izstopijo samostojni in odgovorni ljudje, ki se zavedajo svojih korenin, ki vedo, kaj in kdo so, ko pa se na domačem pragu pojavi tujec, se ga ne ustrašijo, temveč mu izkažejo gostoljubje ter se mu s ponosom predstavijo?

Učitelji geografije, zgodovine, slovenščine in še kateri se zdimo poklicani za to nalogo. Na primer: »Pri pouku geografije učenci razvijajo pozitivna čustva do domovine, občutek pripadnosti svojemu narodu in državi ter ljubezen do naravne in kulturne dediščine. Tako pripravljamo in usposabljammo mladega človeka za aktivno in odgovorno državljanstvo na lokalni, nacionalni in planetarni ravni. Spoznavanje vrednot, ljudi in družbe doma in po svetu prispeva k razumevanju med narodi in spoštovanju različnosti. Te cilje pri pouku geografije

Zygmund Bauman je zapisal, da življenje brez identitete v sodobnem človeku rojeva strah in tesnobo.

razvijamo s tesnim navezovanjem na druge predmete, še posebej slovenščine in tujih jezikov, zgodovine ter državlanske vzgoje in etike» (Geografija, 2011: 4).

A domoljubje ni samo skrb družboslovnih predmetov, kot so geografija, zgodovina, državlanska in domovinska vzgoja ter etika, slovenščina, ampak je to skrb in odgovornost vseh delavcev na šoli.

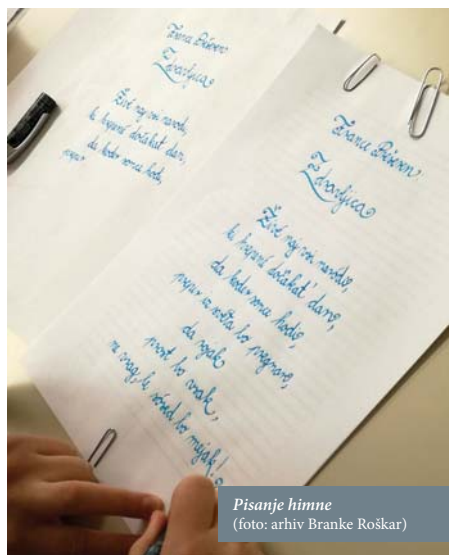
Projekt na OŠ Radlje ob Dravi

Vzroki, da smo se na OŠ Radlje ob Dravi odločili, da domoljubje uvedemo kot projekt, ki bo učence vzgajal v ljubečem odnosu do domovine ter jih navajal na odgovornost, spoštovanje in samostojnost, so bili: mlačen odnos do slovenskega jezika, do lastne domovine, do lastnega naroda, nespoštljiv odnos do narodnih simbolov ... Veliko negativizma izvira iz medijev, ki jih mladi vzamejo kot nosilce verodostojne resnice.

Tuji učenci nam s svojim ljubečim odnosom do lastne domovine nenehno nastavljajo ogledalo.

Cilji, ki jim sledimo pri izvajanju projekta, so naslednji:

- vzljubiti domovino in biti ponosen nanjo;
- okrepiti svojo narodno pripadnost, narodno identiteto, saj je človek brez identitete kot človek brez hrbtenice – ne more hoditi;
- pogled usmeriti v prihodnost in se učiti iz zgodovine;
- znotraj multikulturalnosti, ki je danes

Pisanje himne
(foto: arhiv Branke Roškar)

dejstvo, najti svoje mesto;

- ponotranjiti vrednote, kot so spoštovanje, ljubezen, sožitje, strpnost, ponos;
- razvijati mladostnikovo zdravo samozavest in samospoštovanje.

Med številnimi predlogi smo jih v preteklem šolskem letu izbrali le nekaj in spremljali odziv učencev. Izpostavili smo tudi dejavnosti in projekte, ki že potekajo na šoli in sledijo zastavljenim ciljem: folklorna skupina; prepevanje večinoma slovenskih pesmi v pevskem zboru ter skupno prepevanje le-teh na proslavah, prav tako skupno prepevanje himne; prostovoljstvo – pomoč in obiski ostarelih, zbiranje oblačil, igrač; medsebojna pomoč sošolcem; skrb za zavržene živali; tradicionalni slovenski zajtrk; dnevi dejavnosti, namenjeni spoznavanju domačih obrti in običajev; sprejem prvošolcev v šolsko skupnost; skrb za čisto in urejeno okolje; sodelovanje na tekmovanjih, kjer je poudarjeno spoznavanje domače kulinarike ter naravne in kulturne dediščine domačega kraja.

V letošnjem letu smo dodali še naslednje dejavnosti:

- **Izbira predstavnika razreda:** izbiro smo izvedli v okviru razrednih ur v obliki pravih volitev. Ker se je dejavnost predstavila že predhodno uro, so nekateri učenci pripravili tudi program. Tričlanska komisija je volitve vodila po protokolu, ki velja za prave volitve, in na koncu razglasila predstavnika. Dejavnost se je izvajala v drugi in tretji triadi. Cilj te dejavnosti je bil, da učenci ponotranjijo pomembnost volitev, kjer vsak glas šteje, in da to ni samo njihova pravica, ampak je to dolžnost vsakega člana skupnosti.
- **Kviz o Sloveniji.** Vsak ponedeljek je bilo po šolskem radiu učencem zastavljeno vprašanje, na katerega so odgovarjali do določene ure. Odgovore so zapisovali na pripravljene lističe. Težavnost kviza je bila primerna za učence od prvega do devetega razreda. Najboljši učenci so se udeležili nagradnega izleta. Cilj te dejavnosti je bil povečati zanimanje za domovino.
- **Izbor najlepše napisane himne** smo izpeljali skupaj s projektom bralne pismenosti. Učenci so v okviru razredne ure prepisali himno. Nagrajena sta bila najboljši učenec in učenka iz vsake triade.

Volitve v razredu – preštevanje glasov
(foto: arhiv Branke Roškar)

Podelila se je tudi posebna nagrada za izvirnost. Najboljše smo razglasili na proslavi ob kulturnem prazniku, nagrajene izdelke smo tudi razstavili. Cilj te dejavnosti je bil izpostaviti himno kot narodni simbol ter hkrati utrjevati pomen lepopisa med mladimi.

- **Pisanje pesmi o domovini,** ki so jih učenci predstavili na proslavi ob dnevu samostojnosti in enotnosti. Cilj je bil, da učenci razmišljajo o domovini.
- **Izobraževalna ekskurzija za učitelje,** na kateri naj bi učitelji obnovili znanje o domovini, o njenem nastanku.

Opremiti se z ljubeznijo do domovine

Učenci so pri vseh dejavnostih zelo radi sodelovali, tako da bomo v prihodnjem letu z njimi nadaljevali in dodali še kakšno. Na primer: spoznavanje domačega narečja, pogovor z znanim Slovincem/Slovenko o domovini, povezava s šolo v zamejstvu, kjer se učijo tudi slovensko ...

Naj na koncu dodam. Dobro je, da učencem podajamo različna strokovna znanja, da jih tako opremimo za življenje, saj po končanem formalnem izobraževanju ne bodo vsi fiziki, matematiki, šoferji, trgovci ...

Bodo pa vsi bolj ali manj aktivni državljani; kakšna bo naša država, bo odvisno od naše ljubezni do domovine, zato jih moramo opremiti tudi s to ljubeznijo.

Literatura in viri

- Toplak, Kristina (2011): *Domoljubje in Slovenci po svetu. V: Ugrabljeni ljubezen.* Ljubljana: Založba ZRC, str. 77.
- Haček, Miro: *Vloga, pomen in razumevanje aktivnega državljanstva in domoljubja med mladimi.* Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 1. 8. 2017 s spletne strani: http://www.zrss.si/projekties/gradiva/add/Vloga_pomen_in_razumevanje_ADD_med_mladimi_Ha%C4%8Dek.pdf
- *Predmetnik osnovne šole.* Pridobljeno 1. 8. 2017 s spletne strani: http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/predmetniki/Predmetnik_OS.pdf
- *Geografija, Učni načrt* (2011). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo, str. 4.